BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Nr. 142 Joi 26 Mai 1938
16 Pagini P IIII

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 în străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNA și UNIV.-SPORT câte 500 lei

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL", S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

SATELE NOASTRE ȘI REFORMA ADMINISTRATIVĂ

Cum viața poporului românesc s'a dezvoltat la sate și tot satul este rezervorul nostru de energii creatoare, suntem datori să dăm mai multă atenție acestei importante celule sociale și naționale, atât din punctul de vedere administrativ, cât și din punctul de vedere economic și cultural. Dacă consultăm hărțile vechi ale țărilor românești și mai cu seamă documentele din trecut privitoare la hotărnicii de moșii, la dăruiri de sate, etc., putem constata, că unele aglomerațiuni rurale — „grămezi" cum se numeau odinioară în anumite regiuni — au dispărut; iar altele au rezistat timpului, ba chiar s'au dezvoltat, — o parte din ele transformându-se în târguri și apoi în orașe.

Cele care au rezistat timpului și s'au dezvoltat, au structura lor specifică, după locul în care au fost întemeiate, după drumurile și condițiile economice ale regiunei respective.

Numai satele artificiale au dispărut, sau sunt condamnate să dispară, căci nu au îndeplinit, sau nu îndeplinesc, condițiile esențiale, care să le asigure existența și dezvoltarea lor, în timp și în spațiu.

Din punctul de vedere al structurei lor, satele noastre sunt de tipuri foarte variate, începând dela cele mai primitive și sfârșind cu cele mai moderne: risipite, disociate, din văi, aglomerate, sau geometrice. Formația majorității acestor sate a fost impusă de necesități și condiții sociale, economice și geografice.

Intr'o lucrare științifică recentă, d. Romulus Vuia se ocupă de tipul satelor din Transilvania. Și în Transilvania tipurile naturale de sate risipite, disociate și din văi, sunt cele mai primitive și mai vechi. O dovadă că românii sunt locuitorii de baștină ai Transilvaniei și ținuturilor înconjurătoare, este constatarea pe care o face d. Romulus Vuia în lucrarea sa cu privire la întemeietorii și locuitorii acestor tipuri de sate: ele sunt populate aproape exclusiv de români.

In regiunile locuite de maghiari și germani, tipurile de sate — risipit, disociat, sau din văi, — sunt foarte rare.

Chiar satele aglomerate, cele mai evoluate dintre tipurile naturale, sunt în majoritate românești.

De aceea, în politica noastră administrativă, trebue să luăm în serioasă considerație centrele și regiunile unde pulsează mai puternic viața românească, unde sunt curentele mai puternice ce favorizează interdependența satelor românești de orașe, atât din punctul de vedere etnic și economic, cât și din punctul de vedere cultural. In deosebi, în teritoriile alipite, unde orașele sunt aproape toate populate de locuitori de altă origină etnică, satele din împrejurimi servesc ca rezervorii de alimentare pentru populareа lor cu elemente curat românești, dacă, reforma administrativă, va ține seama de acest important proces de prefacere naturală, fie prin delimitările raționale ale viitoarelor provincii, fie prin o serie de măsuri, care să contribue la dezvoltarea satelor noastre. Cu simple diviziuni administrative, bazate pe unitatea mai mare, provincia, ce se va crea; cu județele anemiate actuale— unele din ele având limite fixate fără să se țină seamă de comandamentele politicei naționale și de anumite interese economice și situații geografice — nu vom putea rezolva problema satelor și orașelor, în cadrul larg al intereselor naționale. De aceea e bine să se examineze această problemă sub toate aspectele ei, — căci, dacă „comuna" este cea mai mică unitate administrativă — satul, pe care se bazează, este cea mai însemnată celulă a organismului nostru social, național și economic.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

CONȘTIINȚA NAȚIONALĂ

de I. AGÂRBICEANU

A fost slăbită conștiința națională a românilor ardeleni în cele două decenii de unire? Au fost singuratici, grupări politice ori sociale, care să fi regretat unirea? S'a întunecat strălucirea idealului național de unire prin vicisitudinile celor douăzeci de ani grei și furtunoși, mai ales sub raport economic și administrativ?

Sunt sigur că nu numai pentru românii ardeleni, din ori ce clasă socială ar face parte, întrebările acestea sunt absurde, ci pentru ori care român, din ori care colț al țării, atunci când ar fi obligat să răspundă cu sinceritate, după conștiință.

Atât de adânc a trăit, de peste un veac cel puțin, în sufletul ardelenesc idealul unirii, încât și numai presupunerea că el ar putea fi azi regretat, e o blasfemie.

De cel puțin cinci decenii a intrat și în convingerea țărănimii noastre, nu numai a intelectualilor, că „soarele românismului răsare la București". Luptele din 1848 și rezistența opusă puterii de Stat maghiar de mai târziu au convins întreg neamul dela Apusul Carpaților că mântuire nu mai poate veni din altă parte, că însăși rezistența noastră e imposibilă fără continua nădejde în vechiul Regat.

Aceasta a fost și conștiința noastră, și realitatea faptelor, în fața puterii de Stat ungar tot mai agresivă, din deceniu în deceniu.

Cununa hotărîrii de unire dela Alba-Iulia a pus-o primirea împărătească pe care Ardealul a făcut-o Regelui unificator și Reginei noastre.

O astfel de primire nu putea

(Continuare in pagina 2-a)

Incordarea germano-cehoslovacă

Chestiunea minorităților germane din Cehoslovacia este în principiu o chestie internă. Ea ar trebui rezolvată între guvernul cehoslovac și partidul Germanilor Sudeți, care s'a făcut campionul revendicărilor naționale ale acestora. Cel mult minoritățile germane ar putea uza de procedura instituită pe baza tratatelor minorităților sau dacă guvernul german și cel cehoslovac ar considera că chestiunea poate fi socotită ca un litigiu între aceste două State, ea ar putea fi supusă concilierii sau arbitrajului, potrivit convenției din 16 Octombrie 1925, care prevede această procedură, în caz de diferend între cele două țări.

In situația internațională de azi și una și alta din procedurile de mai sus, sunt depășite de evenimente. De aceia, de multă vreme guvernul cehoslovac a încercat să rezolve problema Germanilor Sudeți prin negocieri cu d. Konrad Henlein, președintele partidului, care reprezintă marea majoritate a Germanilor din Cehoslovacia. De doi ani, acesta se sustrage însă oricăror negocieri. Șef al unui partid național-socialist, care situiază problema locală a Sudeților în cadrul general al germanismului, d. Henlein, e în contradicție cu guvernul din Praga, care înțelege să rezolve problema minorităților germane, în cadrul intern al Statului democratic cehoslovac și în limitele compatibile cu integritatea și independența republicii.

Cu cât organizarea partidului Germanilor Sudeți a devenit mai puternică și cu cât succesele Reichului s'au înmulțit, cu atât pretențiile partizanilor d-lui Henlein au devenit mai mari. Ele merg azi până la revendicarea unei autonomii totale, care ar implica forma federativă pentru Statul cehoslovac și până la cererea de denunțare a pactului de asistență dintre Cehoslovacia și Soviete. Din problemă internă, chestiunea Sudeților a fost transformată astfel într'o chestiune internațională. Cu acest titlu, ea face parte din cadrul mai larg al acțiunii diplomatice a Germaniei spre a separa siguranța occidentală a Europei garantată de Franța și Marea Britanie pe Rin de siguranța Europei orientale.

Inceputâ după semnarea pactului franco-sovietic în 2 Mai 1935, această acțiune a diplomației germane a dus, rând pe rând, la denunțarea pactului de la Locarno, și ocuparea zonei renane demilitarizate, la constituirea axei Roma-Berlin, la zădărnicirea străduințelor franco-engleze de a încheia un nou pact occidental.

Obiectivul practic al acestor străduințe germane era de a obține libertatea de acțiune în Europa Orientală. Rolul Marei Britanii în această vastă acțiune internațională era hotărâtor. De aceia, timp de doi ani, diplomația franceză s'a străduit să intereseze Marea Britanie la soarta Europei orientale și a Cehoslovaciei în deosebi. Din potrivă, diplomația germană și-a dat toate silințele să neutralizeze interesul britanic pentru răsăritul Europei. D. Henlein, el însuși, a făcut, în acest scop, călătorii la Londra, în 1936 și 1938.

Interesată în special de siguranța occidentului, care făcea parte din propriul ei sistem de apărare, Anglia nu și-a luat într'adevăr angajamente automatice decât pentru apărarea Franței și Belgiei, în caz de agresiune germană.

Stăruințele franceze de a face Marea Britanie să-și ia obligații precise în Europa răsăriteană n'au izbutit. Dar guvernul englez, — urmat de opinia sa publică — a început să-și dea seama că libertatea de acțiune nestânjenită a Germaniei în Orientul Europei, duce la hegemonia continentală a Reichului, care poate sfârși prin a fi fatală imperiului britanic. Guvernul englez are drept scop de căpetenie menținerea păcii generale, dar dacă acest lucru nu este posibil, el este conștient că în fapt nu se va putea sustrage unei viitoare conflagrații europene, chiar dacă origina ei ar fi în Europa orientală. D. Chamberlain a lăsat să se întrevadă limpede această concluzie, în răsunătorul său discurs din 24 Martie, după înfăptuirea Anschlussului, deși declarase, cu acel prilej, că Marea Britanie nu-și poate lua angajamente speciale în Europa Orientală.

Astăzi, față de grava încordare dintre Cehoslovacia și Germania, care de trei zile neliniștește opinia internațională, diplomația britanică face un nou pas înainte. Ea continuă să stăruie atât la Berlin, cât și la Praga pentru menținerea păcii, care rămâne principalul ei obiectiv. Dar în trei întrevederi succesive ale ambasadorului englez la Berlin cu ministrul de externe al Reichului, cel dintâiu — în numele guvernului său — a declarat că Marea Britanie nu s'ar putea dezinteresa de Cehoslovacia, în cazul unui conflict general.

Fermitatea guvernului britanic a avut fără îndoială, o parte hotărâtoare în destinderea, care s'a produs în ultimele douăzeci și patru de ore. Guvernul din Praga a contribuit și el la micșorarea tensiunii, prin preciziunile date că nu va proceda la alte concentrări de trupe, în afară de contingentul chemat sub arme în vederea menținerii ordinei interne. Tonul presei germane — mai liniștit în cursul zilei de eri — este și el un simptom de destindere.

Situația rămâne încă foarte serioasă. Un incident provocat — în afară de răspunderea guvernelor — poate agrava din nou tensiunea. Continuarea alegerilor municipale — fixate la 29 Mai și 12 Iunie — poate întreține încă fierberea și provoca incidente.

Dorința de înțelegere a guvernului din Praga și hotărîrea lui de a da o soluție largă problemei Germanilor Sudeți, în cadrul unui statut al minorităților, ar trebui să fie însă un element îndestulător spre a înlătura primejdia unei soluții de forță, care n'ar putea lăsa pasive Marile Puteri interesate la menținerea păcii, pe baza echilibrului teritorial și politic de astăzi al Europei.

Vizita I. P. S. Patriarh dr. Miron în Polonia

I. P. S. Patriarh dr. Miron în vizită la d. președinte al republicei polone. Erau de față și I. P. S. Sa Mitropolitul Visarion și d. colonel Beck, ministru de externe

Punți și sărbători

de N. BATZARIA

Judecând după punți și sărbători, s'ar părea că aparținem la două neamuri, la două rase diferite. Unii mai fragili, mai pirpirii, mai puțin rezistenți la muncă, având deci nevoe de odihnă mai lungă și de întrerupere mai deasă în ocupațiile lor. Alții — aceștia cei mai mulți — socotiți ca fiind făcuți dintr'un material ce poate suporta poveri mai grele și sforțări mai încordate.

Ba punțile și sărbătorile— este vorba despre sărbătorile extralegale — urmăresc parcă să stabilească o deosebire și din punctul de vedere al credințelor religioase în sânul uneia și aceleiași populații. S'ar părea că unei părți din populație i se atribue o înclinație mai pioasă, o nevoe sufletească mai pronunțată pentru cinstirea unor anumiți sfinți din calendarul, care — să nu se uite — este al nostru al tutulor câți ne ținem de credința ortodoxă.

Primei categorii aparțin, precum se știe, funcționarii publici și școlile. Categoriei a doua aparțin toți ceilalți cetățeni — funcționarii particulari, comercianți, industriași, meseriași, lucrători manuali și intelectuali etc. Nu mai vorbim de țărani, pentru cari zilele de lucru și zilele de sărbători sunt stabilite de starea timpului.

Care este explicația logică a deosebirei ce am semnalat? Prin ce argumente cât de cât întemeiate își poate găsi îndreptățire faptul că, din punctul de vedere al zilelor de lucru și de sărbătoare, unii cetățeni să fie mai privilegiați decât alții? Dece în anumite zile ale anului birourile autorităților publice să fie închise, pe când toate prăvăliile, toate birourile și întreprinderile particulare să fie deschise, iar personalul lor să muncească, așa cum se muncește în orice zi de lucru?

Natura ocupațiilor să legitimeze oare această deosebire de tratament? Sau nu cumva funcționarii publici au de muncit mai mult, decât muncește obștea cetățenilor, iar munca lor ar fi așa de istovitoare, încât se impune pentru dânșii o odihnă mai deasă prin respectarea unor sărbători, care nu sunt trecute pe lista sărbătorilor legale, și prin crearea de punți, ce leagă una de alta, prin aceiași încrucișare a brațelor, două zile de sărbătoare?

Suntem siguri că funcționarii publici ar fi cei dintâi, cari ar zâmbi auzind un răspuns în sensul că ei ar munci mai mult sau că munca lor ar fi mai istovitoare decât munca depusă de alte categorii de cetățeni. Relevând aceasta, nu intră în intenția noastră de a tăgădui sau măcar de a micșora greutățile și importanța muncii ce au de prestat cei ce se găsesc în slujba autorităților publice. Este, bine înțeles, o muncă importantă. In acelaș timp însă, nu e mai puțin importantă, mai puțin grea și istovitoare munca depusă de cetățenii din a căror contribuție statul își întreține funcționarii.

(Continuare in pag. 2-a)

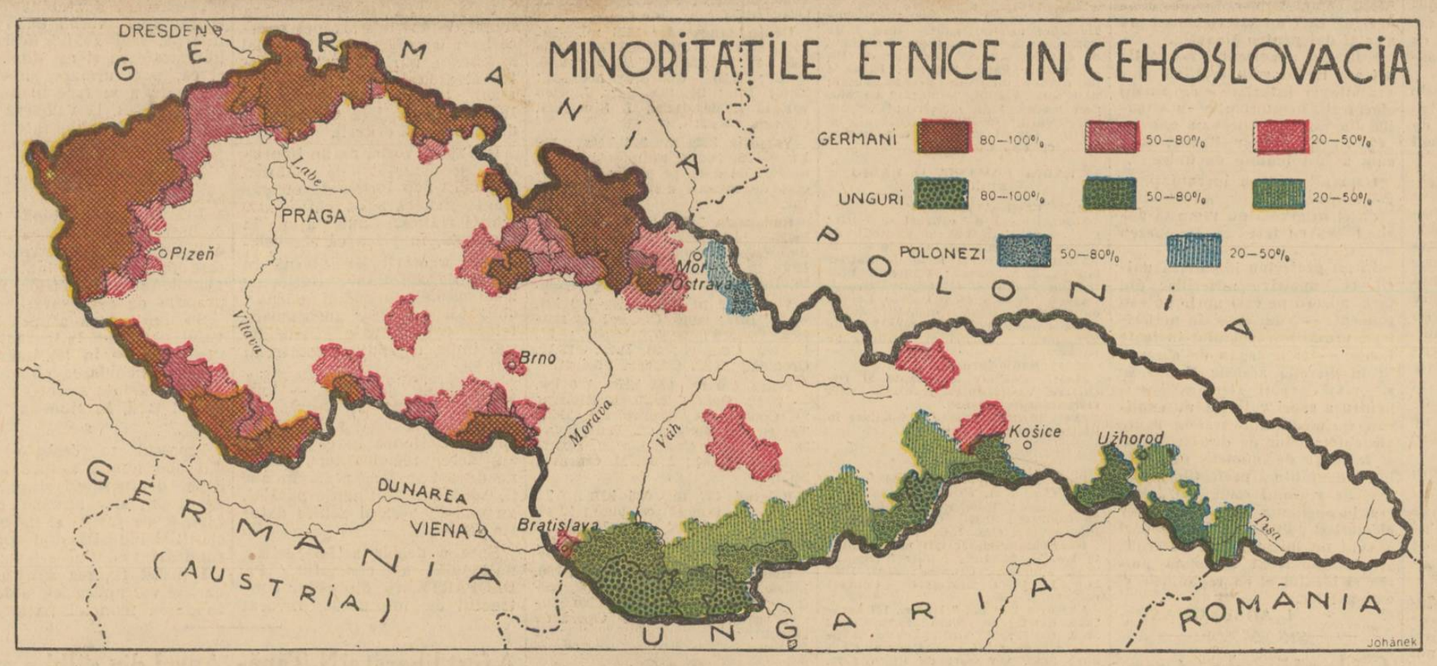

Moartea fratelui d-lui Moscicki

Varșovia, 23 (Rador). — Ludwik Moscicki, fratele președintelui Republicii, a încetat azi subit din viață în vârstă de 68 de ani. El era director al întreprinderilor industriale ale statului din Ceszyn.

Ludwik Moscicki a sosit în cursul dimineții la Cracovia, unde s'a produs moartea în urma unui atac de anevrism.

Structura etnografică a Cehoslovaciei

XX

Ce vor germanii-sudeți?

de R. SEIȘANU

In urma agitațiilor provocate de partidul germanilor-sudeți, de sub conducerea d-lui Henlein, s'a pus în discuție, nu numai problema minorităților din Cehoslovacia, dar și structura etnografică a acestui stat, — vecin și aliat al nostru. Adversarii Cehoslovaciei ,nesocotind condițiile și principiile ce le găsim la origina constituirii sale, ca stat independent, pretind că structura sa etnografică și politică este de așa natură, în cât germanii o pot exploata în favoarea lor.

In raport cu structura sa etnografică și cu interesele superioare ale Cehoslovaciei și ale păcei europene, trebue să fie examinată poziția minorității germane din această țară.

Care este structura etnografică a Cehoslovaciei ?

Cehii și slovacii formează majoritatea populației — 65,5%.

Din punctul de vedere rasist, populațiunile slave — Cehii, Slovacii și Rutenii — reprezintă 70 la sută din totalul populației statului.

Dacă voința de unire într'un stat de sine stătător, sub numele de Cehoslovacia, a fost manifestată de Slovaci prin moțiunea dela Pittsburg din 30 Mai 1918, reînoită apoi prin declarația dela 30 Octombrie acelaș an, aceasta nu înseamnă, că numai în timpul și din cauza războiului mondial ,s'a născut ideia unității cehoslovace.

Cu prilejul congresului celor trei naționalități din Austro-Ungaria, ținut, la Paris, în 1896, d. Schmidt-Beauchez, în numele comitetului cehoslovac, a subliniat unitatea etnică și colaborarea strânsă, politică și culturală dintre Cehi și Slovaci.

S'a mai afirmat în ultimul timp, că Rutenii ,formează o altă minoritate compactă și o naționalitate deosebită ,accentuându-se astfel structura etnografică specială a statului cehoslovac.

După cum am spus, Rutenii sunt slavi, ca și Cehoslovacii; iar în timpul lucrărilor conferinței păcei, ei au cerut, prin libera lor voință, să fie integrați în noul stat cehoslovac.

Conferința păcei n'a făcut altceva de cât să aplice principiul auto-determinării și printr'o decisiune a sa, Rusia subcarpatică ruteană a devenit parte integrantă — ca o provincie autonomă — din Cehoslovacia.

Care este situația minorității germane ?

După recensământul din 1930 ea se compune din 3.231.000 de membri, față de 692.000 Maghiari, 549.000 Ruteni, 186.000 Evrei și 81.000 Poloni.

Azi, numărul germanilor e socotit la aproape 3 mil. și jumătate suflete. Ei formează minoritatea cea mai importantă și relativ compactă, din Cehoslovacia și cea mai bine organizată din punctul de vedere social, politic, economic și cultural. Faptul, că majoritatea germanilor locuesc în zona frontierilor Boemiei, într'o regiune muntoasă și în vecinătate, deci, cu Germania, prezintă un element neliniștitor, dacă luăm în seamă politica de expansiune a Reichului pe tema „rasei". Iată pericolul.

Oricât de impresionantă ar fi însă o hartă etnografică a Cehoslovaciei, sau a germanismului, pentru cei cari nu cunosc bine toate datele istorice, etnice și politice ale

(Continuare in pag. 2-a)

Alt atac terorist în Palestina

Ierusalim, 23 (Rador). — *Un atac foarte grav a fost îndreptat eri noapte contra coloniei evreești Hanuta, în apropiere de frontiera libaneză.*

O bandă a atacat timp de mai multe ore colonia. Coloniștii și poliția s'au apărat cu hotărîre reușind să isgonească pe agresori. Teroriștii au suferit mari pierderi, iar dintre apărători a fost omorît un colonist și răniți grav alți doi.

Acesta este al patrulea atac terorist dela întemeierea coloniei.

I. P. S. Sa trecând în revistă în gara din Varșovia compania de onoare

Pregătiri pentru al X-lea congres al Soccolilor cehoslovaci